

N:o 48.

Ank. till Riksd. kansli den 25 april 1892, kl. 2 e. m.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition
med förslag till lag angående sparbanker m. m.*

Sedan en af Kongl. Maj:t tillsatt komité för utarbetande af förslag till förändrad lagstiftning för sparbanker m. m. den 27 sistlidne oktober afgifvit, jemte betänkande i ämnet, förslag till lag angående sparbanker samt lag angående tillsyn å vissa bolag, hvilka idka penningarörelse med sådan inlåning, som sparbank bedrifver, samt berörda författningsförslag, deröfver öfverståhållareembetet och samtliga länsstyrelser afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden, blifvit af högsta domstolen granskade och i anledning af dervid framställda anmärkningar i vissa delar undergått omarbetning, så har Kongl. Maj:t uti en den 11 nästlidne mars aflåten, till lagutskottet öfverlemnad proposition, n:o 49, under åberopande af bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, jemlikt 87 § regeringsformen föreslagit Riksdagen att antaga förslag till

- 1:o lag angående sparbanker samt
- 2:o lag angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga penningeinrättningar;
varande förslagen här nedan införda.

I det ämne, som genom ofvan omförmälda proposition förelagts Riksdagen till behandling, yttrade statsrådet och chefen för finans-

departementet vid ärendets föredragning i statsrådet ofvan berörda 11 mars, bland annat, följande:

»Redan då förslaget till den lag, som innefattas i nådiga förordningen angående sparbanker den 1 oktober 1875, granskades af högsta domstolen, anmärktes, att till följd af förslagets ofullständighet de uppställda föreskrifternas verksamhet för befordrande af sparbanksväsendets ändamål och beredande af nödig kontroll öfver sparbankernas förvaltning kunde med fog ifrågasättas. Förslaget tillstyrktes emellertid, emedan det visat sig, att hvad lagstiftningen hade sig förelagdt i afseende å sparbanksväsendets ordnande icke kunde på en gång fullständigt ernås.

Om således nämnda författning, som är den första sparbankslagen i vårt land och med ett par detaljändringar ännu gäller, redan vid sitt framträdande betecknades såsom mindre tillfredsställande, träder denna dess bristfällighet numera än skarpare fram till följd af den storartade utveckling, sparbanksväsendet uppnått. Vid slutet af år 1889 funnos nemligen icke mindre än 377 sparbanker, i hvilka öfver en million personer insatt mera än 268 millioner kronor. Ingen lär således kunna förneka, att sparbanksväsendet numera djupt ingriper i nationens ekonomiska lif, helst de medel, sparbankerna förvalta, i regeln bestå af de mindre bemedlades besparingar, hvilkas bevarande är af särskild vigt för såväl individerna som samhället.

Såväl inom som utom Riksdagen hafva också under senare år höjts röster, som fordrat en revision af gällande sparbankslagstiftning; och jag har så mycket mera känt mig uppfordrad förelägga denna fråga Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, som jag för min del är lifligt öfvertygad derom, att ifrågavarande lagstiftning illa motsvarar de kraf, som derå kunna och böra ställas.

För att motivera detta omdöme ber jag att i korthet få antyda de hufvudsakligaste brister, som efter min mening vidlåda gällande lagstiftning i ämnet; och stöder jag mig dervid hufvudsakligen på de yttranden, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifvit till svar å min cirkulärskrifvelse den 30 september 1890, deri jag anhållit om deras utlåtande angående gällande sparbankslagstiftning, särskildt i vissa angifna hänseenden.

Förordningen den 1 oktober 1875 lemnar öppet för stiftare af sparbank att söka eller icke söka fastställelse å sparbanks reglemente. Det synes emellertid uppenbart, att sådan fastställelse bör vara obligatorisk, på det i intet fall må i sparbanks reglemente förekomma bestämmelser, som strida mot lag eller innebära fara för sparbanks bestånd.

Tillvaron af hufvudmän och styrelseledamöter såsom förvaltare af

sparbank är visserligen i nämnda författning förutsatt, men der finnes icke någon antydning om dessas förhållande till hvarandra och till sparbanken eller ens en föreskrift, att bestämmelser härom skola inflyta i reglementet.

Hvarje föreskrift i fråga om placering af insatta medel saknas, om man icke vill räkna dit den genom lagen af den 5 september 1890 stadgade inskränkning af utlåningen till sparbanksdirektörer och tjänstemän. Det finnes således intet lagligt hinder för sparbank att utslutande i långa och uppsägbara lån placera de medel, sparbanken iulånar med förbindelse till återbetalning kort tid efter uppsägning eller kanske vid anfordran.

Då ingen föreskrift finnes om tillskjutande af grundfond vid sparbanks bildande, måste, der icke sådan fond frivilligt tillskjutits, hvarje förlust drabba insättarnes medel, intill dess reservfond hunnit bildas af uppkommande vinster. Under det de egentliga bankerna måste liqvidera, då tio procent af grundfonden förlorats, inträder därför enligt 1875 års författning samma skyldighet för sparbank först sedan, utom möjligen befintliga egna fonder, viss del, fem procent, af insatta medel gått förlorad. Men att en förlust, som enligt böckerna uppgår till fem procent, i verkligheten oftast ställer sig vida högre, torde vara uppenbart. Så har en sparbank i mellersta Sverige, som stälts under utredning, lemnat endast fyratio procent å insatta medel. De fem procenten hafva således i detta fall svällt ut till sextio procent. Det lär väl icke kunna bestridas, att det lagstadgande är föga tillfredsställande, som icke bjuder en penningeinträttning att upphöra med sin verksamhet förr, än en del af de medel, som anförtratts densamma, redan bevisligen gått förlorad.

Den svagaste punkten i 1875 års författning är emellertid den der anordnade kontrollen öfver sparbankernas verksamhet. Enligt § 7 af nämnda författning, sådan denna § lyder enligt lagen den 31 december 1888, har visserligen Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att årligen, sjelf eller genom ombud, inspektera hvarje sparbank, men i hvad mån den sålunda anordnade kontrollen blir verksam, beror hufvudsakligen på sparbankerna sjelfva. Det lär nemligen vara uppenbart, att första villkoret för utöfvande af denna kontroll är, att den kontrollerande kan erhålla tillförlitlig kännedom om ställningen hos vederbörande sparbank, och en sådan kännedom måste tydligen hemtas af sparbankens böcker. Men nu innehåller 1875 års författning intet om sparbanks skyldighet att föra böcker, och då förordningen angående handelsböcker m. m. den 4 maj 1855 icke anses vara tillämplig på

sparbank, har sparbanken att sjelf bestämma angående vidden och beskaffenheten af sin bokföring. En sådan obegränsad frihet har emellertid haft till följd, att bokföringen i ett stort antal sparbanker är ofullständig och opålitlig. Stundom föres endast kassabok och icke ens denna alltid ordentligt, och bokslut kan då naturligtvis icke göras. Att en sådan bristfällig bokföring, som omöjliggör hvarje kontroll, i de flesta fall beror på bristande insigt eller otillräckliga arbetskrafter, är otvifvelaktigt, men helt visst kan det ock inträffa, att bokföringen afsigtligt hålles ofullständig för att dölja missförhållanden. Så befans vid en känd sparbankskatastrof, att sparbankens verkliga status visade en brist på öfver 70,000 kronor, ehuru böckerna, som voro så ofullständigt förda, att någon verksam granskning af dem icke kunnat ske, utvisade ett öfverskott på mera än 50,000 kronor.

Men äfven om Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom verkställda inspektioner eller eljest erhåller tillförlitlig kännedom om förhållanden, som uppenbarligen kränka sparbanksdelegares rätt eller sätta sparbankens säkerhet i fara eller till och med strida mot gällande lag, är han i de flesta fall magtlös gent emot en tredskande sparbanksstyrelse. Endast om en befallningshafvande finner sparbanks tillgångar hafva nedgått till nittiofem procent af delegarnes behållning eller om vinst blifvit olagligt använd, eger han enligt gällande lag att ingripa. Så har det befunnits, att en sparbanksstyrelse beslutat afskrifva en värdefull fordran, utan att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande mäktat hindra verkställighet af ett sådant, uppenbarligen rättsvidrigt beslut; och ehuru lagen den 5 september 1890 uttryckligen förbjuder utlåning till styrelseledamot i sparbank annorledes än mot pant af vissa fullgoda värdepapper, har det enligt inspektionsberättelse, som kommit mig till handa, vid inspektion under 1891 befunnits i en sparbank uti ett af landets sydligaste län, att lån till betydliga belopp utlemnats åt styrelseledamöter dels mot borgen och dels utan någon som helst säkerhet, för hvilka lån räntan ej betalas, utan undan för undan balanseras, ja, att till och med den så kallade »kontanta kassan» till stor del bestod af styrelseledamöters på lösa lappar tecknade förbindelser. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande får konstatera tillvaron af dylika laglösheter utan laglig magt att för dem råda bot.

Till hvad jag sålunda erinrat kunde åtskilligt vara att tillägga, men det anförda torde vara till fyllest för att ådagalägga, det gällande sparbankslagstiftning lider af så allvarsamma brister, att en omarbetning af densamma är af verkligt behof påkallad. Detta kraf framstår än tydligare, om man besinnar, att sparbanksdelegarne icke kunna sjelfve

tillvarataga sina intressen, emedan de i regel sakna härför nödiga kvalifikationer och i allt fall icke ega att utöfva omedebart inflytande på sparbanks förvaltning. Vid sådant förhållande synes samhället hafva en särskild skyldighet att omgärda dessa intressen genom en omtänksam lagstiftning.

Sparbanks- eller så kallad sparkasserörelse utöfvas äfven i icke ringa omfattning af de så kallade solidariska folkbankerna. År 1890 funnos inom riket 19 sådana folkbanker, hos hvilka innestodo öfver fem millioner kronor på sparkasseräkning. Dessa folkbankers verksamhet normeras icke af några särskilda lagbestämmelser och är icke lagligen underkastad tillsyn af någon myndighet. Att detta utgör en brist i lagstiftningen, har länge varit erkänt och framhålles äfven i flera af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förenämnda utlåtanden. Denna brist synes lämpligen böra afhjelpas i sammanhang med revision af gällande sparbankslagstiftning.»

Härefter lemnar departementschefen en utförlig redogörelse för såväl hufvudgrunderna till som det väsentliga innehållet af ofvan omnämnda komités förslag i ämnet, äfvensom för de ändringar i nämnda förslag, som i anledning af högsta domstolens anmärkningar ansetts böra vidtagas; och tillåter sig utskottet härmed att hänvisa till berörda, propositionen jemväl bilagda redogörelse.

Beträffande nu de för Riksdagen framlagda lagförslagen har utskottet, hvad först angår förslaget till lag angående sparbanker, funnit detta hafva på ett i sin helhet tillfredsställande sätt löst den uppgift, som en lagstiftning på förevarande område har sig förelagd, nemligen att, på sätt ofvan omnämnda komité anført, med tryggande föreskrifter omgärda sparbankernas verksamhet, utan att å densamma lägga band, som kunna verka hämmande på sparbanksväsendets utveckling.

I härnadan anförda hänseenden har utskottet emellertid ansett ifrågavarande förslag böra undergå någon jemkning.

Lika med komitén har Kongl. Maj:t i förslagets 2 § meddelat föreskrift derom, att beloppet af den grundfond, som bör för sparbank tillskjutas, skall uppgå till minst två tusen kronor.

Det minimibelopp, som sålunda i anslutning till den norska sparbankslagens föreskrift i ämnet föreslagits, har visserligen synts utskottet icke vara större än som af grundfondens syfte att vara en fond, hvarmed närmast kostnaderna för en sparbanks organisation skola be-

stridas, i allmänhet oundgängligen torde krävas, men utskottet har i allt fall, med hänsyn till de undantagsförhållanden, som kunna tänkas förekomma i ett land sådant som vårt och för att icke försvåra uppkomsten af en sparbanksinrättning på en ort med mindre utveckladt näringslif och ringare kapitaltillgång, ansett berörda föreskrift icke böra göras ovilkorlig. Utskottet har följaktligen velat inrymma rätt för Konungens befallningshafvande att, der särskilda omständigheter dertill föranleda, bestämma grundfonden till ett belopp mindre än det af Kongl. Maj:t föreslagna.

Beträffande 3 § i förslaget har utskottet funnit den Konungens befallningshafvande i paragrafens andra stycke tillerkända rätt att själfmant verkställa sådana ändringar och tillägg i ett för stadfästelse ingifvet reglemente, som prövas erforderliga för betryggande af insättarnes rätt, innebära en alltför stor magtbefogenhet för nämnda myndighet. Den fördel af en minskad tidsutdrägt med reglementets stadfästande, som ifrågavarande befogenhet väl företrädesvis afser att bereda, torde icke heller uppväga de verkliga olägenheter, som genom den föreslagna bestämmelsen onekligen kunna vållas sparbanks, som redan träffat organisativa anstalter i en något annan riktning, än Konungens befallningshafvande finner lämplig.

I enlighet härmed hafva i utskottets förslag orden: »med de ändringar och tillägg deri, som för betryggande af insättarnes rätt prövas erforderliga» blifvit uteslutna.

Då, enligt hvad utskottet har sig bekant, flerstädes förekommer, att sparbanks vid beviljande af lån till kommuner eller andra samfundligheter t. ex. bolag eller föreningar af jordegare för utförande af större vattenaffedningsföretag såsom säkerhet för annuiteternas fullgörande betinga sig borgen af förmögnare kommunmedlemmar, bolagsmän eller intressenter i företaget af nyss angifven eller liknande beskaffenhet, och dylika lån, hvilka emellertid i allmänhet beviljas för längre tid än 10 år, följaktligen i viss mening äro att betrakta såsom borgenslån, har utskottet funnit det vara af nöden, att för lån af nyss omnämnda art undantag göres från den i 11 §:s tredje stycke meddelade föreskrift, att lån mot borgen eller mot pant af skuldebref med borgen icke må utestå utöfver tio år. I sådant syfte har utskottet, som jemväl funnit det i förevarande stycke använda ordet »löpetid» böra såsom mindre vanligt utbytas mot ett annat uttryck, föreslagit ett tillägg till ifrågavarande stycke af den lydelse, som utskottets hemställan härnedan utvisar.

Då de — i afseende på beskaffenheten af de obligationer, som
Bih. till Riksd. Prot 1892. 7 Saml. 25 Häft. 5

jemte statens eller allmänna hypoteksbankens skola få såsom säkerhet i uppgifna hänseenden godkännas — i förslagets 12 och 13 §§ begagnade uttrycken: »eller andra med dem i afseende å säkerheten närmast jemförliga» samt »eller andra fullgoda» enligt utskottets åsigt hafva samma innebörd, men uttryckens olikhet till äfventyrs kan föranleda en annan uppfattning, har utskottet, som finner sistnämnda uttryck ega företräde, dermed ersatt det förra, i 12 § förekommande uttrycket.

Vidare har hänsynen till största möjliga säkerhet för insättarnes besparingar synts utskottet kräfva, att inteckning, hvarom i 12 § förmäles, är hvad landet angår meddelad i sådan fastighet, som är till jordbruksfastighet hänförlig, likasom att det taxeringsvärde, inom hälften hvaraf inteckningens belopp skall ligga, icke är något medeltaxeringsvärde, utan, på sätt angående inteckning i stadsfastighet är föreslaget, det senast fastställda taxeringsvärdet. Detta torde nemligen i allmänhet kunna anses såsom en mera tillförlitlig värdemätare än ett ur flera års taxeringsvärden draget medelvärde. I öfverensstämmelse härmed har ifrågavarande 12 § blifvit af utskottet omredigerad.

Då utskottet anser det vara af vigt, att de smärre sparbankernas sträfvanden att ställa sig till efterrättelse de i förslagets 13 § gifna föreskrifter om bildande af en kassareserv i möjligaste måtto underlättas och inteckningar af den beskaffenhet, som i 12 § omförmäles, torde vara att anse såsom värdehandlingar, de der med lätthet kunna förvandlas i penningar, har utskottet i en tilläggsbestämmelse inrymt sparbank rätt att få med dylika inteckningar redovisa det belopp, som enligt förslaget bör afsättas såsom kassareserv. I enahanda syfte har utskottet i förslagets *öfvergångsstadganden* vidtagit den ändring, att den tid efter lagens trädande i kraft, inom hvilken redan befintlig sparbank skall hafva fullgjort föreskriften om kassareservs bildande, utsträckts från fem till tio år.

Då vidare i följd af högsta domstolens anmärkning vid 1 § i komiténs förslag ordet »*delegare*» såsom kännetecknande dem, hvilka ega fordran hos sparbank på grund af insättning, i det föreliggande förslaget blifvit utbytt mot ordet »*insättare*», men af förbiseende sådant icke kommit att ske i nu ifrågavarande §, har rättelse derutinnan blifvit af utskottet vidtagen.

Bestämmelsen i 14 § af förslaget, att fastighet, som sparbank för betäckande af sin fordran nödgats inropa, skall afyttras, så snart det utan förlust kan ske, bör, på sätt ock komitén i motiven till ifrågavarande bestämmelse anført, sålunda förstås, att den ingalunda

betager sparbank rätten att utan att afvakta en dylik gynsam, men i regel oberäknelig tidpunkt sälja en fastighet äfven med förlust. I ändamål att tydligare uttrycka denna tanke har utskottet gjort ett i sådant hänseende erforderligt tillägg i paragrafens slutmening.

Ordet »delegarnes» i 21 §:ens tredje stycke har på skäl, som för motsvarande ändring i 13 § anförts, blifvit utbytt mot »insättares».

Då uppgift om insättares hemvist och lefnadsyrke bör kunna lemnas lika lätt som uppgiften om hans namn, har följdriktigheten syntas kräva, att föreskriften i förslagets 23 § om meddelande af först omnämnda uppgift göres ovilkorlig, och utskottet har på grund häraf företagit en omredigering af paragrafens första stycke.

Vid tredje stycket i förslagets 24 § har utskottet anmärkt, att den deri meddelade bestämmelse att, med de båda i stycket angifna undantag, för en och samma person insättning ej må ega rum å mera än en motbok, vid större sparbanker, der tilloppet af insättare vid insättningstillfällena oftast är rätt betydligt, måste blifva särdeles svårtilämplig, hvarförutom förbudet jemväl vid insättningar i mindre sparbanker lätt nog torde kunna kringgås. Utskottet inser väl, att ifrågavarande bestämmelse hvilar på en med det egentliga syftet af sparbankernas verksamhet öfverensstämmande grund, då densamma afser att förhindra det sparbanken göres till en anstalt för verklig kapitalplacering, men de svårigheter, som, på sätt nyss blifvit antydt, tvifvels utan skulle komma att vidlåda tillämpningen af berörda föreskrift, hafva likväl föranledt utskottet att borttaga densamma. Detta synes så mycket hellre kunna låta sig göra, som jemlikt 30 § i förslaget sparbanks reglemente skall innefatta bestämmelse om det högsta belopp af en persons tillgodohafvande, hvarå ränta godtgöres, och härigenom vinnes ett godt korrektiv mot missbruk af nyss antydd art.

På grund häraf och då, under förutsättning att ifrågavarande förbud bortfaller, de båda föreslagna undantagsbestämmelserna, derest de finge kvarstå, skulle komma att sakna verklig betydelse, har utskottet i sitt nedan intagna förslag till lydelse af 24 § helt och hållet utslutit ifrågavarande tredje stycke.

I syfte af en förenklad redaktion har vidare andra punkten i 26 §:ens första stycke erhållit en något ändrad lydelse på sätt här nedan utvisas.

För öfriga af utskottet vidtagna redaktionsjemkningar torde någon redogörelse icke tarivas, och har utskottet här ofvan vid behandlingen af 13 § i förslaget anført och jemväl motiverat den ändring utskottet ansett böra vidtagas i afseende å förslagets öfvergångsstadganden.

Hvad slutligen angår förslaget till lag angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga penningeinrättningar, har detsamma icke föranledt någon erinran från utskottets sida.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kan oförändrad bifallas, ville för sin del antaga följande

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag angående sparbanker.

Med upphäfvande af förordningen angående sparbanker den 1 oktober 1875 samt lagarne den 31 december 1888 och den 5 september 1890, innefattande ändring i och tillägg till nämnda förordning, varder härigenom stadgad som följer:

1 §.

Med sparbank förstås i denna lag penningeinrättning, som, utan rättighet för dess stiftare eller desses rättsinnehafvare att tillgodonjuta andel i den vinst, som å rörelsen kan uppkomma, har till ändamål att af allmänheten till förräntande mottaga penningar och genom räntans läggande till hufvudstolen dem ytterligare förkofra samt medlen i mån af uppsägning återbetala.

2 §.

Till grundfond för sparbank skall, på sätt och under vilkor i 5 och 18 §§ sägs, tillskjutas ett belopp af minst två tusen kronor.

Stiftare af sparbank skola vara välfrejdade svenske medborgare till antal af minst tjugu.

Till grundfond för sparbank skall, på sätt och under vilkor i 5 och 18 §§ sägs, tillskjutas ett belopp af minst två tusen kronor; dock att Konungens befallningshafvande må, der särskilda omständigheter dertill föranleda, medgifva, att grundfonden sättes till lägre belopp.

Stiftare af sparbank skola vara välfrejdade svenske medborgare till antal af minst tjugu.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3 §.

De, som vilja inrätta sparbank, skola hos Konungens befallningshafvande i det län, hvarinom sparbankens styrelse kommer att hafva sitt säte, söka stadfästelse å det för sparbanken antagna reglemente. Dervid skall styrkas, ej mindre att stiftarnes antal icke understiger det i 2 § föreskrifna, än äfven att det belopp, hvartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blifvit tecknad.

Finner Konungens befallningshafvande reglementet öfverensstämmande med denna lag äfvensom med lag och författningar i öfrigt, har Konungens befallningshafvande att meddela stadfästelse å reglementet med de ändringar och tillägg deri, som för betryggande af insättarnes rätt pröfvas erforderliga.

Beslutad ändring af reglemente eger ej giltighet, med mindre den varder af Konungens befallningshafvande stadfäst.

Underrättelse om stadfästelse af reglemente och af ändring deri skall på sparbankens bekostnad intagas i länskungörelserna.

De, som vilja inrätta sparbank, skola hos Konungens befallningshafvande i det län, hvarinom sparbankens styrelse kommer att hafva sitt säte, söka stadfästelse å det för sparbanken antagna reglemente. Dervid skall styrkas, ej mindre att stiftarnes antal icke understiger det i 2 § föreskrifna, än äfven att det belopp, hvartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blifvit tecknad.

Finner Konungens befallningshafvande reglementet öfverensstämmande med denna lag äfvensom med lag och författningar i öfrigt, har Konungens befallningshafvande att meddela stadfästelse å detsamma.

Beslutad ändring af reglementet eger ej giltighet, med mindre den varder af Konungens befallningshafvande stadfäst.

Underrättelse om stadfästelse af reglemente och af ändring deri skall på sparbankens bekostnad intagas i länskungörelserna.

4 §.

I reglementet skall uppgifvas den benämning, hvarunder inrättningen kommer att drifva sin rörelse. För utmärkande af rörelsens beskaffenhet må ej annat uttryck än sparbank användas,

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ej må, der icke Konungen annorlunda förordnat, annan penninge-
inrättning än sådan, hvarom i 1 § förmäles, drifva sin rörelse under
benämning af sparbank. Sker det, eger Konungens befallningshafvande
föreskrifva rättelse.

5 §.

Förr än sparbank må öppna sin rörelse skall hos Konungens
befallningshafvande lemnas uppgift å de personer, hvilka vården om
sparbankens angelägenheter tillkommer, så ock styrkas, att det belopp,
hvar till grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blifvit kontant
inbetaldt.

6 §.

I tvistemål, som rör gäld i allmänhet, svarar sparbank vid allmän
underrätt i den ort, der sparbankens styrelse enligt reglementet har
sitt säte.

7 §.

Vården om sparbanks angelägenheter tillkommer dels så kallade
hufvudmän, som skola representera insättarne och såsom öfverstyrelse
öfvervaka sparbankens förvaltning, och dels en förvaltande styrelse.

Hufvudmännen skola till ett antal af minst tjugu och högst femtio
utes genom val på sätt reglementet föreskrifver; dock att stiftare af
sparbank må kunna i reglementet förklaras för hufvudmän.

Uti en i sparbanken förvarad liggare skall hvarje hufvudman,
der han åtager sig uppdraget, egenhändigt inskrifva sitt namn.

Rätt att deltaga i hufvudmäns öfverläggningar, val och beslut
må genom reglementet kunna tillerkännas dem, som lemnat penninge-
bidrag till bildande eller förstärkande af sparbankens grundfond eller
reservfond. Vid utöfning af nämnda rätt bära de lika ansvarighet som
hufvudmän.

Hufvudmännen, hvilka skola en gång hvarje år kallas till ordinarie
sammanträde, ega dervid att utse ej mindre ledamöter i styrelsen än
äfvén revisorer för granskning af sparbankens förvaltning, att besluta
om ansvarsfrihet för styrelsen eller om den åtgärd, som, derest ansvars-
frihet nekas, skall vidtagas, samt att afgöra fråga, som kan väckas om

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

användning af det i 15 § omförmälda öfverskott å reservfond; och hafva hufvudmännen i öfrigt att fatta beslut i ärenden, hvilka enligt reglementet tillhöra deras handläggning. Hufvudman, som tillika är styrelseledamot, må ej deltaga i val af revisor eller i beslut angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Hufvudmän och styrelseledamöter skola väljas för viss tid och revisorer årligen.

Styrelsen handhafver den omedelbara ledningen af sparbankens verksamhet och eger att i alla mål tala och svara för sparbanken, så ock att besluta i frågor, hvilkas afgörande icke är hufvudmännen förbehållet.

Ej må hufvudman eller styrelseledamot i sparbank vara tjänsteman i samma sparbank, der icke med afseende å särskilda förhållanden sådant i reglementet uttryckligen medgifves.

8 §.

Till Konungens befallningshafvande skall sparbanks styrelse inom en månad efter hufvudmännens årssammanträde aflemna förteckning å hufvudmän och styrelseledamöter. Den förteckning skall genom Konungens befallningshafvandes försorg, men på sparbankens bekostnad, införas i länskungörelserna och tidning i orten.

9 §.

Vid sammanträde af hufvudmän och styrelse skall föras protokoll, upptagande alla förekommande ärenden och de beslut, som deri fattats, äfvensom dem, hvilka i besluten deltagit.

10 §.

Styrelseledamot må af sparbank uppbära arfvode endast i det fall att reglementet sådant uttryckligen medgifver; dock att arfvodet icke får utgå af andra medel än afkomsten af sparbankens egna fonder. Hufvudman är i denna egenskap icke i något fall berättigad att åtnjuta arfvode.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

11 §.

Sparbank må ej drifva inlåningsrörelse under annan form, än i 1 § omförmäles; och eger sparbank dervid icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid efter uppsägning återbetala insatta medel, styrelsen dock öppet lemnadt att, då sådant utan olägenhet kan ske, medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång. För fyllande af tillfälligt penningebehof må sparbank upptaga lån och öppna kreditivräkning.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlemnas mot annat fordringsbevis än skuldebref.

Lemnas lån mot borgen eller mot pant af skuldebref med borgen, skall, der icke gäldenären utfäster sig att inom tre månader återgälda lånet, sparbankens styrelse förbehålla sig rätt att, om den så finner nödigt, uppsäga detsamma till återbetalning inom tre månader. Utöfver tio år må icke lån, hvarom nu är sagdt, utestå; skolandet å lån af ifrågavarande beskaffenhet, som utestår längre tid än ett år, afbetalning årligen göras med belopp, som i förhållande till lånets löpetid blifvit i skuldebrefvet bestämdt, der icke styrelsen begagnar sin rätt att uppsäga lånet till inbetalning på en gång. Så länge lånet kvarstår, skall styrelsen årligen underkasta detsamma förnyad pröfning.

Sparbank må ej drifva inlåningsrörelse under annan form, än i 1 § omförmäles; och eger sparbank dervid icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid efter uppsägning återbetala insatta medel, styrelsen dock öppet lemnadt att, då sådant utan olägenhet kan ske, medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång. För fyllande af tillfälligt penningebehof må sparbank upptaga lån och öppna kreditivräkning.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlemnas mot annat fordringsbevis än skuldebref.

Lemnas lån mot borgen eller mot pant af skuldebref med borgen, skall, der icke gäldenären utfäster sig att inom tre månader återgälda lånet, sparbankens styrelse förbehålla sig rätt att, om den så finner nödigt, uppsäga detsamma till återbetalning inom tre månader. Utöfver tio år må icke lån, hvarom nu är sagdt, utestå; skolandet å lån af ifrågavarande beskaffenhet, som utestår längre tid än ett år, afbetalning årligen göras med belopp, som i förhållande till *den tid, för hvilken lånet beviljats*, blifvit i skuldebrefvet bestämdt, der icke styrelsen begagnar sin rätt att uppsäga lånet till inbetalning på en gång. Så länge lånet kvarstår, skall styrelsen årligen underkasta detsamma förnyad pröfning.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Hvad sålunda är stadgadt om den tid, hvarunder lån mot borgen eller mot pant af skuldebref med borgen längst må utestå, är icke tillämpligt å lån, som emot dylik säkerhet varder af kommun eller samfällighet med Konungens tillstånd upptaget.

12 §.

Lån af sparbanks medel må ej utlemnas mot skuldförbindelse, för hvars uppfyllande ledamot eller suppleant i styrelsen eller i sparbanken anställd tjänsteman i egenkap af hufvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes antingen pant af statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer eller andra med dem i afseende å säkerheten närmast jemförliga obligationer eller af in-teckning uti fastighet å landet inom hälften af medeltaxeringsvärdet för de tio sista åren och i stad inom hälften af sist fastställda taxeringsvärdet; dock att åbyggnad å egendom i stad skall, för att in-teckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning inom riket.

Lån af sparbanks medel må ej utlemnas mot skuldförbindelse, för hvars uppfyllande ledamot eller suppleant i styrelsen eller i sparbanken anställd tjänsteman i egenkap af hufvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes antingen pant af *statens, allmänna hypoteksbankens eller andra fullgoda obligationer eller af in-teckning uti jordbruksfastighet å landet eller fastighet i stad inom hälften af senast fastställda taxeringsvärdet*; dock att åbyggnad å egendom i stad skall, för att in-teckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning inom riket.

13 §.

Af sparbankens tillgångar skall ett belopp, motsvarande minst en

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 7 Saml.

Af sparbankens tillgångar skall ett belopp, motsvarande minst en

25 Häft. 6

(Kongl. Maj:ts förslag.)

tiondedel af delegarnes behållning enligt senaste bokslut, redovisas i värdehandlingar, hvilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, såsom statens, allmänna hypoteksbankens eller andra fullgoda obligationer, eller ock depositionsbevis af riksbanken eller annan bankinrättning, för hvilken Konungen fastställt reglemente.

(Utskottets förslag.)

tiondedel af *insättarnes* behållning enligt senaste bokslut, redovisas i värdehandlingar, hvilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, såsom statens, allmänna hypoteksbankens eller andra fullgoda obligationer, eller ock depositionsbevis af riksbanken eller annan bankinrättning, för hvilken Konungen fastställt reglemente, *så ock inteckningar af sådan beskaffenhet som i 12 § sägs.*

14 §.

Ej må sparbank ega annan fastighet, än som för sparbankens inrymmande är afsedd; dock må sparbank inropa för dess fordran pantsatt eller utmätt fast egendom, som å auktion försäljes, der det för skyddande af dess rätt finnes erforderligt; skolande densamma åter afyttras, så snart det utan förlust kan ske.

Ej må sparbank ega annan fastighet, än som för sparbankens inrymmande är afsedd; dock må sparbank inropa för dess fordran pantsatt eller utmätt fast egendom, som å auktion försäljes, der det för skyddande af dess rätt finnes erforderligt; skolande densamma åter afyttras, *när så pröfvas lämpligt och i hvarje fall, när det utan förlust kan ske.*

15 §.

All vinst, som å sparbanks rörelse uppkommer, skall afsättas till en reservfond för bestridande af omkostnader och betäckande af förluster; dock att, när reservfonden eller, der förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet af grund- och reservfonderna öfverstiger tio procent af insättarnes behållning enligt senaste bokslut, hufvudmännen må, efter det sparbankens styrelse afgifvit yttrande i ärendet, kunna besluta, att öfverskottet skall användas för väckande och underhållande hos mindre bemedlade insättare af håg till ökad sparsamhet eller ock, der reglementet sådant uttryckligen medgifver, för välgörande eller allmän-

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

nyttigt ändamål. Hufvudmännens beslut härom skall underställas Konungens befallningshafvande, som har att pröfva, huruvida beslutet öfverensstämmer med föreskrifterna i denna § och sparbankens reglemente.

16 §.

I sparbank skola föras följande böcker:

kassabok, som föres i två exemplar och af särskilda personer;

afräkningsbok, som för hvarje insättare utvisar insatta och uttagna belopp samt hans tillgodohafvande;

lånebok, som upptager de af sparbanken utlemnade lån, derå inbetalda räntor och gjorda afbetalningar samt för lånen ställda säkerheter;

register å sparbankens gäldenärer, hvilket vid hvarje gäldenärs namn angifver dennes samtliga förbindelser till sparbanken, vare sig såsom hufvudgäldenär eller löftesman; samt

kapitalbok, upptagande sparbankens tillgångar och skulder vid hvarje års början och slut; varande sparbanks styrelse obetaget att, efter ty pröfvas lämpligt, låta föra äfven andra böcker.

Bokslut skall upprättas för kalenderår och fullständigt utvisa sparbankens ställning.

Konungens befallningshafvande eger, der så aktas nödigt, att meddela föreskrift angående sättet för räkenskapers förande och avslutande.

Sparbanks styrelse är pliktig att senast en månad efter bokslutets upprättande afgifva statistisk redogörelse angående sparbanken och dess rörelse jemlikt de föreskrifter, Konungen kan låta utfärda.

17 §.

Revision af sparbanks förvaltning och räkenskaper skall årligen förrättas. Revisionsberättelsen skall upptaga beloppen af sparbankens tillgångar och skulder jemte beskaffenheten af tillgångarne samt innehålla en öfversigt af sparbankens verksamhet under det år revisionen omfattat. Berättelsen tillika med det yttrande af sparbankens styrelse och det beslut af hufvudmännen, hvartill berättelsen må hafva gifvit anledning, skall, så snart ske kan, insändas till Konungens befallningshafvande och offentliggöras på sätt i 8 § sägs.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

18 §.

För sparbank tillskjuten grundfond må endast i det fall, att förbehåll i reglementet derom gjorts, återbäras, dock ej förr än det förhållande mellan reservfond och insättarnes behållning, som i 15 § sägs, inträdt. Dervid må vinst å grundfondstillskotten icke beräknas samt ränta godtgöras endast för så vidt reglementet derom innehåller uttrycklig bestämmelse; dock att genom utbetalning af sådan ränta, som icke må öfverstiga fem för hundra om året, förenämnda förhållande mellan reservfond och insättarnes behållning icke må rubbas.

19 §.

Hafva, enligt senast upprättadt bokslut, tillskjuten grundfond och, der reservfond bildats, jemväl denna gått förlorade eller har, efter det grundfond återburits, reservfonden förlorats, då skall, derest icke ny grundfond tillskjutes och möjligen befintlig brist i insättarnes behållning jemväl betäckes, sparbankens verksamhet genast afbrytas och sparbanken ställas under utredning.

20 §.

Har någon del af sparbanks vinst blifvit använd på annat sätt, än 15 § medgifver, åligger dem, som i beslutet derom deltagit, att, en för alla och alla för en, till sparbanken återgälda hvad sålunda blifvit obehörigen utbetaldt. Underlåtes föreskriften i 19 §, äro de, som låtit sådan underlåtenhet komma sig till last, likaledes en för alla och alla för en, insättarne ansvarige för deras fordringars fulla gäldande.

I öfrigt äro hufvudmän och styrelseledamöter underkastade ansvarighet för de sparbanken anförtrodda medel endast efter de grunder, som för sysslomän enligt allmän lag gälla, så vidt de icke särskildt utfäst sig till ytterligare ansvarighet.

Om utförande af talan, hvartill enligt denna § fog må förefinnas, eger Konungens befallningshafvande att förordna, ändå att anmälan af sakegare icke gjorts.

21 §.

Konungens befallningshafvande har att öfva tillsyn öfver sparbank Konungens befallningshafvande har att öfva tillsyn öfver sparbank

(Kongl. Maj:ts förslag.)

och för sådant ändamål sjelf eller genom ombud verkställa undersökning af sparbanks förvaltning, der vid sparbankens räkenskaper, protokoll, kassa och lånehandlingar skola af styrelsen hållas tillgängliga.

Sådan undersökning må, när Konungens befallningshafvande pröfvar nödigt, ske antingen genom deltagande i den årliga revisionen af sparbankens förvaltning och räkenskaper eller utan samband med revisionen; dock att undersökning af hvarje sparbank skall ega rum minst en gång årligen. Verkställes undersökningen genom Konungens befallningshafvandes ombud, åtnjuter ombudet arfvode af allmänna medel efter de grunder, Konungen stadgar.

Hafva hufvudmän eller styrelse fattat beslut, hvilket står i uppenbar strid med lag eller det för sparbanken gällande reglemente eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet eller kränkning af insättarnes rätt, må Konungens befallningshafvande förbjuda verkställighet af beslutet. Konungens befallningshafvande må ock förelägga sparbanks hufvudmän eller styrelse att, i händelse beslut af nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, der så ske kan, så ock att fullgöra hvad dem enligt lag och reglemente åligger, äfvensom att eljest vidtaga åtgärd, som Konungens befallningshafvande för betryggande af delegarnes

(Utskottets förslag.)

och för sådant ändamål sjelf eller genom ombud verkställa undersökning af sparbanks förvaltning, der vid sparbankens räkenskaper, protokoll, kassa och lånehandlingar skola af styrelsen hållas tillgängliga.

Sådan undersökning må, när Konungens befallningshafvande pröfvar nödigt, ske antingen genom deltagande i den årliga revisionen af sparbankens förvaltning och räkenskaper eller utan samband med revisionen; dock att undersökning af hvarje sparbank skall ega rum minst en gång årligen. Verkställes undersökningen genom Konungens befallningshafvandes ombud, åtnjuter ombudet arfvode af allmänna medel efter de grunder, Konungen stadgar.

Hafva hufvudmän eller styrelse fattat beslut, hvilket står i uppenbar strid med lag eller det för sparbanken gällande reglemente eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet eller kränkning af *insättares* rätt, må Konungens befallningshafvande förbjuda verkställighet af beslutet. Konungens befallningshafvande må ock förelägga sparbanks hufvudmän eller styrelse att, i händelse beslut af nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, der så ske kan, så ock att fullgöra hvad dem enligt lag och reglemente åligger, äfvensom att eljest vidtaga åtgärd, som Konungens befallningshafvande för betryggande af *insättares*

(Kongl. Maj:ts förslag).

rätt funnit nödigt att föreskrifva; Konungens befallningshafvande i sistnämnda fall dock obetaget att, om förhållandena dertill föranleda, låta på sparbankens bekostnad verkställa sådan åtgärd.

Sker svårare afvikelse från denna lag eller från sparbanks reglemente och varder ej den anmärkta afvikelsen inom förelagd tid rättad, ankommer det på Konungens befallningshafvande att förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet.

(Utskottets förslag.)

rätt funnit nödigt att föreskrifva; Konungens befallningshafvande i sistnämnda fall dock obetaget att, om förhållandena dertill föranleda, låta på sparbankens bekostnad verkställa sådan åtgärd.

Sker svårare afvikelse från denna lag eller från sparbanks reglemente och varder ej den anmärkta afvikelsen inom förelagd tid rättad, ankommer det på Konungens Befallningshafvande att förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet.

22 §.

Finner Konungens befallningshafvande grundad anledning att befara förhållande, hvarom i 19 § sägs, har Konungens befallningshafvande att förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet och förordna om dess ställande under utredning. Till deltagande i utredningen skall Konungens befallningshafvande utse ett ombud, hvilket undfår godtgörelse af allmänna medel till belopp, Konungens befallningshafvande bestämmer.

23 §.

Beträffande den, till hvars förmån insättning i sparbank första gången verkställes, skall uppgift dervid lemnas å namn samt, der sådant kan ske, födelseår, månad och dag, hemvist och lefnadsyrke.

Göres insättningen för minderårig, böra, om så kan ske, äfven föräldrarnes namn uppgifvas.

Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid uppsägas till återbetalning, skall han derom göra förbehåll, då insättning första gången verkställes.

Beträffande den, till hvars förmån insättning i sparbank första gången verkställes, skall uppgift dervid lemnas å namn, *hemvist och lefnadsyrke samt, der sådant kan ske, födelseår, månad och dag.*

Göres insättningen för minderårig, böra, om så kan ske, äfven föräldrarnes namn uppgifvas.

Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid uppsägas till återbetalning, skall han derom göra förbehåll, då insättning första gången verkställes.

(Kongl. Maj:ts förslag).

Vill han vid den insättning göra annat förbehåll i afseende å medlens utbetalning, ankommer det på pröfning af sparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.

(Utskottets förslag.)

Vill han vid den insättning göra annat förbehåll i afseende å medlens utbetalning, ankommer det på pröfning af sparbankens styrelse, huruvida medlen må med det förbehåll mottagas.

24 §.

Vid första insättning i sparbank skall till insättaren utan afgift utlemnas en med ordningsnummer försedd motbok, deri gjordt förbehåll skall vara infördt och vid hvilken ett tryckt exemplar af sparbankens reglemente skall vara fäst.

Vid insättning och uttagning af penningar skola två af sparbankens tjänstemän eller styrelseledamöter derom göra anteckning hvar i sitt exemplar af kassaboken. Insatt eller uttaget belopp införes vid samma tillfälle jemväl i motboken.

För en och samma person må insättning å mer än en motbok ej ega rum; dock må omyndig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, äfvensom den, till hvars förmån motbok med vissa förbehåll utfärdats, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.

25 §.

Den, som vill uppsäga eller lyfta för hans räkning i sparbank inestående medel, skall i sparbanken uppvisa sin motbok och, derest han icke är personligen känd, styrka sin behörighet genom meddelande af sådana uppgifter, som här ofvan i 23 § omförmälas. Finnas dessa

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

uppgifter öfverensstämma med dem, som vid första insättningen lemnats, och förekommer ej anledning betvifla, att personen är den han uppgifver sig vara, må uppsägningen gälla och utbetalningen verkställas.

26 §.

Medel, som för gift qvinnas räkning innestå i sparbank, må af henne, äfven utan mannens samtycke, uppsägas och lyftas. Likaledes må omyndig, som uppnått femton år, utan särskild tillåtelse af målsman förfoga öfver medel, insatta å motbok, som han för insättning af egna medel utbekommit.

I de fall, hvarom i denna § förmäles, må medel ej från sparbank utbetalas till mannen utan hustruns eller till målsman utan den omyndiges samtycke.

Medel, som för gift qvinnas räkning innestå i sparbank, må af henne, äfven utan mannens samtycke, uppsägas och lyftas. Likaledes må omyndig, som uppnått femton år, utan särskild tillåtelse af målsman förfoga öfver *egna medel, dem han sjelf å motbok insatt.*

I de fall, hvarom i denna § förmäles, må medel ej från sparbank utbetalas till mannen utan hustruns eller till målsman utan den omyndiges samtycke.

27 §.

Af sparbank utfärdad motbok bör en gång årligen å tid, reglementet angifver, inlemnas till sparbanken för att jemföras med dess räkenskaper; skolande, der ej sådant redan skett, den för nästförflutna kalenderår upplupna ränta då jemväl i motboken införas. År i sparbanks reglemente bestämdt, att, då motbok för insättning eller uttagning i sparbanken uppvisas, den skall med räkenskaperna jemföras, är dock insättare det år, insättning eller uttagning skett, fri från skyldighet att särskildt inlemna motboken för jemförelse med räkenskaperna.

Varder motbok, som bör till sparbanken för jemförelse med dess räkenskaper inlemnas, icke der å föreskrifven tid företedd och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan motboken och sparbankens räkenskaper i afseende å insättningar eller uttagningar, skola räkenskaperna ega vitsord, der icke någon omständighet förekommer, som förringar deras trovärdighet.

28 §.

Öfvergår fordringsrätt på grund af motbok från en till annan, må, innan sådant blifvit för sparbankens styrelse anmaldt och styrkt, motbokens innehafvare ej å densamma grunda rätt mot sparbanken.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

29 §.

Har motbok förkommit, bör den, som förlorat motboken, sådant hos sparbankens styrelse ofördröjligen anmäla och dervid uppgifva tid och omständigheter, under hvilka förlusten timat. Styrelsen skall då genom kungörelse, hvilken på bekostnad af den, som förlorat motboken, införes en gång i allmänna tidningarne och tre gånger i tidning, som i orten utkommer, efterlysa motboken. Derest denna icke inom sex månader, efter det sådan efterlysning sista gången egt rum, tillrättakommit, är den, för hvars räkning efterlysning skett, berättigad att mot qvitto utbekomma hela sitt tillgodohafvande; och eger efter medlens utbetalning motboken icke gällande kraft mot sparbanken.

30 §.

Sparbanks reglemente skall, utöfver hvad förut i denna lag är derom stadgadt, innefatta bestämmelser angående

den ort, hvarest styrelsen har sitt säte;

det belopp, hvartill sparbanks grundfond skall uppgå;

hufvudmännens antal och den tid, för hvilken de skola väljas, det minsta antal af dem, som bör närvara för att giltigt beslut må kunna fattas, hufvudmännens befogenhet, tid och ort för deras årssammanträde samt sättet för utlysande af detta äfvensom af särskildt sammanträde;

antalet af styrelseledamöter och deras suppleanter, tiden för deras befattning samt styrelsens åligganden och beslutmessighet;

antalet af revisorer samt tiden för revisionen och dess afslutande;

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 7 Saml. 25 Häft.

Sparbanks reglemente skall, utöfver hvad förut i denna lag är derom stadgadt, innefatta bestämmelser angående

den ort, hvarest styrelsen har sitt säte;

det belopp, hvartill *sparbankens* grundfond skall uppgå;

hufvudmännens antal och den tid, för hvilken de skola väljas, det minsta antal af dem, som bör närvara för att giltigt beslut må kunna fattas, hufvudmännens befogenhet, tid och ort för deras årssammanträde samt sättet för utlysande af detta äfvensom af särskildt sammanträde;

antalet af styrelseledamöter och deras suppleanter, tiden för deras befattning samt styrelsens åligganden och beslutmessighet;

antalet af revisorer samt tiden för revisionen och dess afslutande;

(Kongl. Maj:ts förslag.)

sättet för anordnande af s. k. sparbankskomit  (afdelnings- eller filialkontor), der sådan komité anses erforderlig, bestämmande af dess befogenhet och öfvervakande af dess förrättningar;

det l gst  belopp, som i sparbank m  insättas, och det h gst  beloppet af en persons tillgodohafvande, hvarå ränta godtgöres;

sättet för besluts fattande i fråga om in- och utlåningsräntan;

den tid efter uppsägning, då sparbank är skyldig återbetala insatta medel; skolande sådan tid bestämmas i förhållande till storleken af det belopp, som skall uttagas, dock icke i något fall under en vecka;

sättet f r uppsägning från sparbankens sida af insatta medel;

förvar och inventering af kassa och värdehandlingar; samt

sättet för fattande af beslut om ändring i reglementet, om sparbankens uppl sning och om verkställigheten deraf.

(Utskottets förslag.)

sättet för anordnande af s. k. sparbankskomit  (afdelnings- eller filialkontor), der sådan komité anses erforderlig, bestämmande af dess befogenhet och öfvervakande af dess förrättningar;

det l gst  belopp, som i sparbanken m  insättas, och det h gst  beloppet af en persons tillgodohafvande, hvarå ränta godtgöres;

sättet för besluts fattande i fråga om in- och utlåningsräntan;

den tid efter uppsägning, då sparbanken är skyldig återbetala insatta medel; skolande sådan tid bestämmas i förhållande till storleken af det belopp, som skall uttagas, dock icke i något fall under en vecka;

sättet f r uppsägning från sparbankens sida af insatta medel;

förvar och inventering af kassa och värdehandlingar; samt

sättet för fattande af beslut om ändring i reglementet, om sparbankens uppl sning och om verkställigheten deraf.

31 §.

När beslut fattas om sparbanks uppl sning, skall sådant för Konungens befallningshafvande ofördröjligen anmälas; och må  rsst mning   dess okände borgenärer sökas.

Uppstår behållning, sedan sparbankens alla förbindelser blifvit fullgjorda, skall denna användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål.

Hufvudmännens härom fattade beslut skall underställas Konungens befallningshafvandes pröfning; och åligger det Konungens befallnings-

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

hafvande att tillse, att behållningen varder i öfverensstämmelse med fastställt beslut använd.

32 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i finansdepartementet, men beslutet går ändock i verkställighet, der icke Konungen annorlunda förordnar.

33 §.

Utöfvar sparbank sin verksamhet utan att hafva erhållit sådan stadfästelse å sitt reglemente, som i 3 § sägs, stånde en hvar, som emellertid å sparbankens vägnar ingår förbindelse, därför i personlig ansvarighet till fordringsegaren såsom för annan sin förbindelse efter allmän lag.

§ 34.

Konungens befallningshafvande eger förelägga vite vid meddelande af föreskrift eller förbud enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

Vite, som sålunda ådömes, tillfaller kronan och förvandlas efter allmän lag.

Denna lag träder i kraft med ingången af år 1893 och skall ega tillämpning jemväl å redan befintlig inrättning, hvilken drifver sådan rörelse, som i 1 § sägs; dock att sådan sparbanksinrättning icke är pliktig att fullgöra föreskriften i 3 § om skyldighet att söka stadfästelse å ett i öfverensstämmelse med lagen upprättadt reglemente förr än ett år eller föreskriften i 13 § om redo-

Denna lag träder i kraft med ingången af år 1893 och skall ega tillämpning jemväl å redan befintlig inrättning, hvilken drifver sådan rörelse, som i 1 § sägs; dock att sådan sparbanksinrättning icke är pliktig att fullgöra föreskriften i 3 § om skyldighet att söka stadfästelse å ett i öfverensstämmelse med lagen upprättadt reglemente förr än ett år eller föreskriften i 13 § om redo-

(Kongl. Maj:ts förslag.)

visning i vissa värdehandlingar af en tiondedel af insättarnes behållning förr än fem år efter lagens trädande i kraft. I öfrigt må denna lag icke verka inskränkning i rätt, som enligt äldre reglemente eller eljest gjordt förbehåll kan tillkomma stiftare af redan befintlig sparbanksinrättning eller andra att återbekomma tillskjuten fond eller att derå njuta ränta; likasom sådan sparbanksinrättning, så framt dess reglemente ej annorlunda stadgar, icke är skyldig att bereda sig grundfond; skolande densamma ställas under utredning, då enligt upprättadt bokslut brist i insättarnes behållning uppstått.

(Utskottets förslag.)

visning i vissa värdehandlingar af en tiondedel af insättarnes behållning förr än *tio* år efter lagens trädande i kraft. I öfrigt må denna lag icke verka inskränkning i rätt, som enligt äldre reglemente eller eljest gjordt förbehåll kan tillkomma stiftare af redan befintlig sparbanksinrättning eller andra att återbekomma tillskjuten fond eller att derå njuta ränta; likasom sådan sparbanksinrättning, så framt dess reglemente ej annorlunda stadgar, icke är skyldig att bereda sig grundfond; skolande densamma ställas under utredning, då enligt upprättadt bokslut brist i insättarnes behållning uppstått.

**Lag angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker
jemförliga penningeinrättningar.**

1 §.

Drifver s. k. folkbank eller annan dermed jemförlig penningeinrättning sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente och ingår bland dess rörelsegrenar sådan inlåning, som sparbank bedrifver, skall penningeinrättningen beträffande rörelsen i dess helhet vara underkastad tillsyn af Konungens befallningshafvande i länet. För utöfvande af sådan tillsyn har Konungens befallningshafvande att sjelf eller genom ombud verkställa undersökning af penningeinrättningens förvaltning, dervid dess räkenskaper, protokoll, kassa och lånehandlingar skola af styrelsen hållas tillgängliga. Verkställes undersökningen genom Konun-

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

gens befallningshafvandes ombud, skall godtgörelse därför af penningeinrättningen gäldas till ombudet enligt Konungens befallningshafvandes bestämmande.

2 §.

Styrelse för sådan penningeinrättning, hvarom i 1 § sägs, åligger att årligen till Konungens befallningshafvande aflemna berättelse af utsedde revisorer öfver verkställd granskning af nästföregående års förvaltning tillika med det beslut, som fattats i fråga om ansvarsfrihet för styrelsen. Dessa handlingar skola genom Konungens befallningshafvandes försorg, men på penningeinrättningens bekostnad införas i länskungörelserna och tidning i orten.

Styrelsen har ock att senast en månad efter bokslutets upprättande afgifva statistisk redogörelse i afseende å penningeinrättningen och dess rörelse jemlikt föreskrifter, som Konungen kan låta utfärda.

Bokslut skall upprättas för kalenderår och fullständigt utvisa penningeinrättningens ställning; egande Konungens befallningshafvande att, der så aktas nödigt, meddela föreskrift angående sättet för böckernas förande och afslutande.

Konungens befallningshafvande eger förelägga styrelsen att fullgöra hvad enligt denna lag och gällande reglemente styrelsen åligger.

3 §.

Finnes grundad anledning till antagande att penningeinrättning, hvarom i denna lag sägs, förlorat sin reservfond och tjugu procent af inbetald grundfond, har Konungens befallningshafvande att förordna om dess ställande under utredning. Till deltagande i sådan utredning skall Konungens befallningshafvande utse ett ombud, som härför uppstår godtgörelse på sätt i 1 § sägs.

4 §.

Konungens befallningshafvande eger förelägga vite vid meddelande af föreskrift enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

Vite, som sålunda ådömes, tillfaller kronan och förvandlas efter allmän lag.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i finansdepartementet, men beslutet går ändock i verkställighet, der icke Konungen annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft med ingången af år 1893 och eger tillämpning jemväl på redan bildade penningeinrättningar af ifrågavarande beskaffenhet.

Stockholm den 22 april 1892.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

dels af herr *Lilienberg*, som anført: »Före år 1875 hade lagstiftningen icke ingripit i afseende å sparbankernas verksamhet. Detta skedde nemligen först genom förordningen den 1 oktober nämnda år, men derförinnan hade en af regeringen tillsatt komité utarbetat förslag till lag med utförliga bestämmelser så väl beträffande sparbankernas organisation som i fråga om deras förvaltning. Sparbanksväsendet hade redan då nått en betydande utveckling, så att af de 377 sparbanker, som vid 1889 års slut funnos i vårt land, 297 voro i verksamhet, innan lagen om sparbanker trädde i kraft. Då proposition i ämnet till Riksdagen beslöts, yttrade emellertid dåvarande

justitiestatsministern Adlercreutz, att det vore af vigt, »att icke genom stränga reglementariska föreskrifter må undertryckas och qväfvas det allmänna medborgerliga intresse, som kallat till lif samt på ett i allmänhet synnerligen förtjenstfullt sätt skött och förkofrat de många, i vårt land nu befintliga sparbanksinrättningarne.» Så tillkom det lagförslag, som, efter att hafva blifvit af Riksdagen år 1871 förkastadt, omsider år 1875, af enskild motionär framlagdt, af Riksdagen antogs och upphöjdes till lag. De reglementariska föreskrifter, som sålunda blifvit gällande, bestå, förutom hvad angår revision af räkenskaper och förvaltning, hufvudsakligen deri, att all vinst, som uppkommer å rörelsen, skall ingå i en reservfond, dock att, der reservfonden öfverstiger 10 procent af insatta medel, öfverskottet må kunna användas för allmännyttigt ändamål; att der tillgångarne så nedgått, att de motsvara endast 95 procent af insatta medel, sparbanken skall ställas under utredning, samt att Konungens befallningshafvande eger rätt att, derest grundad anledning förekommer till befarande af ofvannämnda missförhållande emellan tillgångar och insatta medel, förbjuda sparbankens verksamhet och förordna om densammas ställande under utredning, äfvensom att der tillgångarne blifvit använda i strid med ofvannämnda föreskrift rörande deras disponerande för allmännyttigt ändamål, låta föra talan om rättelse deri. Genom förordningarne den 31 december 1888 och den 5 september 1890 har lagen fått tillägg. Genom den förra har Konungens befallningshafvande fått åliggande att årligen verkställa inspektion af sparbanks förvaltning, och genom den senare har det blifvit sparbank förbjudet att, der ej tillika viss realsäkerhet blifvit stäld, bevilja lån, för hvilket styrelseledamot eller tjänsteman vid sparbanken iklädt sig betalningsskyldighet.

Genom det nu framlagda förslaget skulle sparbankernas sjelfbestämmerätt högst väsentligt inskränkas. Fastställelse å sparbanks reglemente skall ovilkorligen sökas. Sparbank får icke bildas, med mindre visst antal stiftare derom förena sig och grundfond sammanskjutes. I afseende å sparbankernas lån rörelse och bokföring lemnas detaljerade föreskrifter, likaså rörande hvad sparbanks reglemente skall innehålla. Af sparbanks tillgångar skall en del redovisas i värdehandlingar, som kunna med lätthet förvandlas i penningar. Vinst å rörelsen får icke användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål, så framt icke Konungens befallningshafvande dertill lemnat tillstånd. Slutligen eger Konungens befallningshafvande, att, derest hufvudmän eller styrelse fattat beslut, som anses stå i strid med lag eller det för sparbanken gällande reglemente eller eljest medföra våda för sparbankens säkerhet eller kränkning af insättares rätt, förbjuda verkställighet af beslutet och ålägga dem för den händelse, att beslutet gått i verkställighet, att der så ske kan göra rättelse; vidare att förelägga hufvudmän och styrelse att

fullgöra hvad dem enligt lag och reglemente åligger; att *eljest vidtagna åtgärder, som Konungens befallningshafvande för betryggande af insättares rätt funnit nödigt föreskrifva*, samt att, der svårare afvikelse sker från sparbankslagen eller reglementet och afvikelsen ej rättas inom förelagd tid, förbjuda fortsättning af sparbankens verksamhet.

Det har blifvit erkänt jemväl af den komité, som uppgjort förslag till den nu ifrågasatta lagen, att sparbankerna i allmänhet blifvit förtjenstfullt skötta. I de oegentligheter, som på ett och annat ställe förekommit, har föreskriften om den årliga inspektionen lemnat utväg till rättelse, som icke blifvit obegagnad, och det synes, som borde man, innan man låter lagstiftningen reglementera på ett område, der de enskilda hittills fått temligen fritt röra sig, afvakta följden af det tillägg till sparbankslagen, som så nys blifvit antaget. Bli hvad som nu föreslagits lag, befarar jag, att detta skall komma att inverka förlamande på sparbanksverksamheten och hafva till följd, att nya sparbanker icke uppstå och i afseende på åtskilliga nu befintliga sparbanker, att, om de icke alldeles upphöra med sin verksamhet, de ombildas till sparkasseinrättningar med rätt till någon vinstutdelning för stiftare eller deras rättsinnehafvare, i hvilken händelse de icke falla under sparbankslagen med dess stränga reglementariska föreskrifter, utan höra under den vida lindrigare lagen angående vissa s. k. folkbanker och med dem jemförliga penningeinrättningar.

På grund häraf har jag ansett, att lagutskottet bort afstyrka bifall till förslaget om lag angående sparbanker.

Hvad angår förslaget till lag angående folkbanker och med dem jemförliga penningeinrättningar, så gäller om detta förslag, hvad som vid all lagstiftning är af vikt, nemligen att det område, inom hvilket lagen skall verka, bör med noggrannhet bestämmas. Att detta icke lyckats i afseende på förevarande lagförslag framgår efter mitt förmenande af det obestämda i definitionen på de penningeinrättningar, hvilka lagen skall afse, och af de försök, som så väl i komiterades motiv som i den kongl. propositionen blifvit gjorda att närmare bestämma begreppet af dessa penningeinrättningar. Och anledningen är tydlig, lagen hade icke bort framkomma, förrän man fått en fast grund för densamma i en tidsenlig, fullständig lagstiftning rörande bolag och dess särskilda arter. Förslag till sådan lagstiftning har blifvit utarbetadt och lärer vara remitteradt till högsta domstolen för utlåtande. Det synes hafva varit skäl att afvakta resultatet af detta lagstiftningsarbete, på det att icke hvad som nu beslutas må råka i strid med eller blifva till hinder vid en ny lagstiftning rörande bolag. Då förhållandet är sådant, då de i folkbankerna insatta medel uppgå till ringa belopp i jemförelse med de medel, som sparbankerna förvalta, och då, enligt komiterades åsigt, delegarne

i folkbankerna äro solidariskt ansvariga för ingångna förbindelser, i följd hvaraf det icke torde vara så angeläget, att lagstiftningen i afseende å dem särskildt ingriper för skyddande af insättares rätt, har jag ansett, att utskottet bort afstyrka bifall till jemväl detta lagförslag;

och dels af herr *J. Anderson* emot utskottets hemställan beträffande 11 § i förslaget till lag angående sparbanker.

Herr *Fröberg* har begärt här få antecknadt, att han, på grund af åtnjuten ledighet från riksdagsgöromålen, icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Jemväl herr *Mankell* har velat tillkännagifva, att han varit förhindrad öfvervara ärendets behandling inom utskottet.